

CONEXIUNI EDUCAȚIONALE DINCOLO DE CONȚINUT

O perspectivă aplicativă pentru profesori

Volumul I

**CRISTINA TRIPON
IULIA GONȚA**

**ANA-VOICHIȚA TEBEANU
AURELIA BULGAC**

CONEXIUNI EDUCAȚIONALE DINCOLO DE CONȚINUT

O perspectivă aplicativă pentru profesori

Volumul I

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Toți autorii au avut contribuții egale la această publicație.

Colecția ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Conexiuni educaționale dincolo de conținut : o perspectivă aplicativă pentru profesori. -

București : Editura Universitară, 2023

2 vol.

ISBN 978-606-28-1654-4

Vol. 1 / Cristina Tripon, Ana-Voichița Tebeanu, Iulia Gonța, Aurelia Bulgac. - 2023. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-28-1652-0

I. Tripon, Cristina
II. Tebeanu, Ana Voichița
III. Gonța, Iulia
IV. Bulgac, Aurelia

37

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062816520

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2023
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Argument	7
Principii ale unei predări eficiente	11
Rezumat.....	12
Obiective.....	12
Încadrarea învățării în jurul ideilor ancoră	15
Proiectarea curriculumului bazat pe concepte.....	16
Ajutându-i pe elevi să devină interesați de învățare	16
Ce spun cercetările?	17
Efortul elevilor compensează abilitățile.....	18
Elevii dau dovadă de mai puțină curiozitate și implicare cu cât rămân mai mult timp la școală.....	18
Recompensele interne sunt factori mai puternici de motivare a învățării profunde decât recompensele externe.....	19
Curiozitatea pregătește creierul pentru învățare și sprijină retenția învățării.....	20
Învățarea provocatoare din punct de vedere cognitiv crește interesul elevilor	25
Strategii pentru stimularea interesului cognitiv.....	26
Eliberarea treptată a responsabilității: O structură de sprijinire a învățării	32
Instruirea focalizată	34
Instruirea ghidată	34
Învățarea prin colaborare	35
Învățarea independentă.....	36
Structuri care nu sprijină învățarea.....	38
Atenția acordată dimensiunilor sociale și emoționale ale învățării	41
Participarea la dimensiunile sociale și emoționale ale învățării.....	41
Factorul X în succesul instruirii: Credibilitatea profesorului.....	44
Climatul clasei	49
Rezumat.....	49
Obiective.....	50

Introducere	50
Stabilirea relațiilor pozitive cu elevii	50
Strategii de construire a unor relații de grijă.....	51
Strategii pentru a construi relații puternice în mod sistematic	56
Folosirea abilităților de comunicare eficientă	70
Construirea unei comunități a elevilor	79
Cum e să fii motivat? Cum e să-i motivezi pe alții?.....	84
Rezumat.....	84
Obiective.....	84
Introducere	85
Motivația ca proces.....	88
Unde este localizată motivația?	89
Factori moderatori ai stării motivaționale.....	90
Cum e să-i motivezi pe alții?.....	93
Cum poate fi evaluată motivația?.....	114
Exerciții practice de motivare a adolescenților.....	116
Construirea relațiilor dintre profesori, elevi și familiile acestora.....	118
Rezumat.....	118
Obiective.....	118
Comunicare deschisă și eficientă.....	120
Înțelegere și respect reciproc	122
Colaborare și implicare activă	123
Formarea mediului de încredere și sprijin reciproc.....	124
Recunoașterea succesului și încurajarea progresului elevilor.....	126
Relații de calitate părinte-profesor	128
Analiza relațiilor din perspectiva teoriei bioecologice a lui Bronfenbrenner	129
Influența factorului cultural al elevului asupra relației părinte-profesor....	131
Rolul psihologului școlii în promovarea relațiilor pozitive părinte-profesor.....	133
Promovarea colaborării dintre școală și familie	137
Personalitatea profesorului ca factor de formare a viitorului.....	140
Influența personalității profesorului asupra formării elevilor	140
Flexibilitatea - atribut necesar pentru (auto)reactualizarea și (auto)realizarea profesorului	145
Bibliografie.....	147

ARGUMENT

Rolul profesorului în secolul XXI este de o importanță crucială în dezvoltarea și educarea elevilor. În contextul actual, în care societatea și tehnologia evoluează rapid, competențele de management al clasei devin esențiale pentru profesori în vederea facilitării unui mediu optim de învățare. Aceste competențe nu se referă doar la organizarea și structurarea activităților în clasă, ci și la gestionarea comportamentului elevilor, la crearea unui climat pozitiv și la comunicarea eficientă cu elevii și familiile acestora.

Unul dintre aspectele fundamentale ale managementului clasei este capacitatea profesorului de a crea un climat de învățare pozitiv. Un mediu de clasă armonios și cooperativ încurajează elevii să participe activ în procesul educațional și să se simtă confortabil în exprimarea ideilor lor. Profesorul trebuie să stabilească reguli clare și să promoveze respectul reciproc în cadrul clasei, astfel încât fiecare elev să se simtă valorizat și în siguranță. Această abordare contribuie la dezvoltarea încrederii și autonomiei elevilor și îi motivează să își asume responsabilitatea pentru propriul lor învățământ.

Un alt aspect important al managementului clasei este gestionarea comportamentului elevilor. Profesorul trebuie să fie capabil să identifice și să gestioneze comportamentele problematice într-un mod constructiv. Prin aplicarea unor tehnici de disciplină pozitivă și de rezolvare a conflictelor, profesorul poate ajuta elevii să-și dezvolte abilitățile sociale și

să-și regleze comportamentul într-un mod adecvat. De asemenea, profesorul poate implica elevii în stabilirea regulilor și așteptărilor de comportament, ceea ce îi ajută să se simtă implicați și responsabili în gestionarea clasei.

În același timp, profesorul trebuie să fie un catalizator al motivării de învățare. Prin crearea unor lecții interesante, relevante și interactive, profesorul poate stimula curiozitatea și entuziasmul elevilor față de învățare. Utilizarea tehnologiei moderne în procesul educațional, precum și oferirea de feedback constructiv și apreciere pentru eforturile elevilor, sunt modalități eficiente de a spori motivația și angajamentul acestora în clasă.

O altă dimensiune importantă a rolului profesorului în secolul XXI este comunicarea eficientă cu elevii și familiile acestora. Profesorul trebuie să fie un bun ascultător, să fie deschis la dialog și să ofere suport emoțional elevilor. De asemenea, implicarea părinților în educația copiilor este esențială pentru succesul acestora. Profesorul poate construi și menține o relație de parteneriat cu familiile, prin intermediul căreia se poate obține o înțelegere mai bună a nevoilor și așteptărilor elevilor. Prin colaborarea cu familiile, profesorul poate crea o punte între școală și casă, facilitând astfel procesul de învățare și dezvoltare a copiilor.

Acest volum își propune să inspire și să încurajeze cunoașterea, prin generarea de conexiuni noi care să lărgescă orizonturile temelor clasice din educație.

Subiectul bazat pe ceea ce înseamnă o predare eficientă, dincolo de conținut, se axează pe trei aspecte: principiile unei predări eficiente, transferul gradual de responsabilitate către elevi prin oferirea unui cadru de susținere a învățării, și

dimensiunile sociale și emoționale ale învățării. Scopul este de a ghida profesorii în direcția unei învățări care să promoveze înțelegerea durabilă și dezvoltarea de abilități esențiale pentru elevii din sec. XXI.

Tematica dedicată climatului clasei subliniază importanța acestuia în susținerea unei predări eficiente și în obținerea rezultatelor dorite de la elevi. Un climat propice în clasă este susținut prin dezvoltarea de relații pozitive, bazate pe încredere reciprocă, respect și grijă. În secvența amintită se pot regăsi strategii pentru construirea unor relații puternice și pline de grijă cu elevii și explicații privind metode de dezvoltare a unei comunități în cadrul clasei.

Reflecția asupra motivației este o altă tematică, generos abordată. Se subliniază natura complexă și dinamică a motivației, abordând atât experiența comportamentului de adaptare cât și performanța academică. În continuare se descriu patru etape de transformare a stimulului în motiv, subliniindu-se aspectul dinamic al motivației. În continuare, se abordează procesul de a motiva pe alții. Textul oferă strategii practice și descrie principiile educaționale pentru stimularea și dezvoltarea comportamentelor motivante.

Despre managementul comunicării școală-familie există, de asemenea, resurse și structură eficientă în ceea ce privește lucrarea, mai ales ca urmare a fondului pandemic și a nevoilor din ce în ce mai diversificate, ale elevilor. Se propune și se analizează modalitățile de colaborare dintre școală și familie, se susține construirea de relații pozitive cu elevii și familiile lor și se subliniază importanța valorilor personale în procesul educational. Din punct de vedere practic-aplicativ sunt explicate strategiile de implicare ale părinților în activitățile școlare, efectele unui parteneriat reușit și

metodele de evitare a situațiilor critice. De asemenea, sunt descrise caracteristicile necesare unui profesor pentru a crea relații de succes și a fi un model demn de urmat.

Autorii, prin abordarea acestor teme, s-au străduit să sprijine și faciliteze crearea unor **CONEXIUNI EDUCAȚIONALE, dincolo de conținutul** clasic de abordare în clasă, cel academic, care să servească drept ghid practic în domeniu, cu propuneri care să ofere profesorilor, educatorilor și părinților instrumentele și strategiile necesare pentru a crea un mediu educațional stimulant și plin de inspirație, care să maximizeze motivația și succesul elevilor.

Prin abordarea comprehensivă și practică a aspectelor precum climatul clasei, principiile de predare eficientă, relația școală-familie și motivarea elevilor, cartea oferă resurse valoroase pentru dezvoltarea personală și profesională a cititorilor săi.

PRINCIPII ALE UNEI PREDĂRI EFICIENTE

Înainte de a proiecta o activitate, un profesor eficient va răspunde la următoarele întrebări: De ce predă? Ce merită să îi facă pe elevi să înțeleagă și să dea sens conținutului? Cum poate proiecta curriculum-ul într-un mod care să promoveze învățarea profundă și transferul?

Pentru a răspunde acestor întrebări, trebuie luați în considerare mai mulți factori care afectează o educație modernă. O caracteristică fundamentală a lumii actuale este faptul că baza colectivă de cunoștințe continuă să crească rapid, cu timpi de dublare estimați care sunt exprimați în luni și nu în decenii. Într-adevăr, cunoștințele se extind mai repede decât oamenii sunt capabili să le absoarbă. Iar realitatea însoțitoare, conform căreia oamenii obișnuiți pot accesa acum o mare parte din aceste cunoștințe pe un smartphone, înseamnă că școlarizarea contemporană nu mai necesită memorarea tuturor informațiilor pertinente.

O tendință conexă are de-a face cu rapiditatea, și imprevizibilitatea aferentă, a schimbărilor din lumea de astăzi. De la progresele tehnologice (de exemplu, automatizarea și inteligența artificială) până la transformările politice și economice, schimbările în modelele de migrație globală și schimbările climatice, este corect a fi spus că nu se mai pot educa cursanții pentru o lume stabilă și previzibilă.

Rezumat

Dacă scopul este de a pregăti elevii pentru a face față cerințelor riguroase ale școlii, ale colegiului și ale carierei, atunci trebuie să le fie încurajată capacitatea de a răspunde la astfel de provocări. Acest capitol cuprinzător și practic le va permite profesorilor să îi implice pe elevi în genul de învățare care generează o înțelegere durabilă și abilități valoroase pe care le pot folosi pe tot parcursul vieții lor.

Atunci când învățarea și înțelegerea profundă sunt obiectivele, rolul profesorului se extinde de la principal distribuitor de informații sau modelator al unei abilități (*înțeleptul de pe scenă*) la cel de facilitator al creării de sensuri (un ghid *pe margine*). Mai exact, profesorii facilitează înțelegerea conținutului din clasă ajutându-i pe elevi să proceseze acel conținut folosind abilități de gândire care îi implică în crearea activă de sensuri.

Obiective

- ✓ Explorează ce fel de conținut merită să îi facă pe elevi să dea un sens conținutului.
- ✓ Oferă instrumente și strategii practice pentru a-i ajuta pe profesori să vizeze fiecare abilitățile de gândire în clasă.
- ✓ Explică modul în care profesorii pot încorpora abilitățile și instrumentele de gândire în proiectarea lecțiilor și a unităților.
- ✓ Arată cum pot profesorii să dezvolte capacitatea elevilor de a utiliza strategiile în mod independent.

Mult prea des, elevii obțin doar un nivel superficial de cunoștințe, abilități, atitudini și valori care nu îi pregătește pentru provocări mai profunde în școală și dincolo de ea. Cercetătorii McTighe și Harvey Silver (2020) propun o soluție, anume elevii să își creeze singuri un sens pentru învățare, coordonați de către profesori.

Suștinând că abilitatea de a "câștiga" înțelegerea va dezvolta elevii la școală, la locul de muncă și în viață, autorii evidențiază abilități de gândire de ordin superior care facilitează dobândirea informațiilor pentru o mai bună reținere, recuperare și transfer. Aceste abilități, care traversează toate ariile de conținut și nivelurile școlare, sunt adânc încorporate în standardele academice actuale, separându-i pe cei cu performanțe înalte de colegii lor cu performanțe scăzute.

Acum, mai mult ca oricând în educație, profesorii au trebuit să regândească nu numai ce este cel mai important să predea și să evalueze, ci și la ce să renunțe atunci când sunt provocați de timpul limitat de instruire - asigurând în același timp accesul echitabil al tuturor elevilor la instruire. De asemenea, ca urmare a întreruperilor COVID-19, aceștia au trebuit să își transforme modul de predare a instruirii pentru a maximiza implicarea elevilor, răspunzând în același timp la o varietate de nevoi în clasele față în față, la distanță și hibride.

Vestea bună este că educatorii - inclusiv consultanții în educație - au trebuit să investigheze modalități mai eficiente de a implica elevii pentru a face învățarea atât echitabilă, cât și semnificativă din punct de vedere personal. Vestea proastă este că rigoarea a avut uneori de suferit în acest proces, sub forma unor așteptări mai mici pentru toți sau pentru unii elevi. Multe dintre strategiile de învățare mixtă de succes care au apărut ca urmare a pandemiei vor continua să facă parte din școala. Dar obiectivul rămâne același- ca fiecare elev să obțină o învățare mai profundă - pe măsură ce se reimaginează săli de clasă mai echitabile ale viitorului.

Pe de altă parte există numeroase principii directoare pentru crearea de sarcini de învățare și evaluare care să sprijine învățarea aprofundată (Hess, 2018):

- Învățarea aprofundată este un obiectiv esențial pentru fiecare elev. Se poate observa o învățare profundă atunci

când elevii încep ca novici, dezvoltă expertiză în timp și sunt capabili să transfere cunoștințe și abilități în situații noi de învățare, în fiecare domeniu de conținut. De exemplu, ei ar putea trece de la scrierea de formule la a se vedea pe ei înșiși ca autori sau de la a urma investigații concepute de profesor la a concepe investigații care să răspundă la propriile întrebări curioase. Învățarea aprofundată merge dincolo de dobândirea și aplicarea faptelor, conceptelor și abilităților. Aceasta presupune ca elevii să se cunoască mai bine pe ei înșiși ca elevi; ei încep să se vadă pe ei înșiși ca rezolvatori de probleme și ca gânditori critici și creativi. Elevii accelerează progresul învățării și își sporesc motivația atunci când înțeleg așteptările de învățare (criterii de succes); știu ce trebuie să facă pentru a atinge un obiectiv de învățare (stabilirea obiectivelor și planificarea); și pot să se autoevalueze, să urmărească progresul și să reflecteze asupra propriei învățări.

- Calitatea evaluării este importantă. Evaluările de înaltă calitate - fie că sunt formative, intermediare sau sumative - sunt aliniată în mod clar la așteptările riguroase de învățare. Profesorii le proiectează pentru a fi "acționabile", în sensul că ele descoperă atât ceea ce știu elevii, cât și ceea ce încă îi încurcă, astfel încât toată lumea să înțeleagă mai bine ce acțiuni vor face ca învățarea să avanseze.
- Învățarea se află în centrul proiectării evaluării și al coerenței sistemului. Atunci când profesorii proiectează evaluările pentru a descoperi gândirea elevilor - nu doar ceea ce elevii au memorat - ei pot interpreta dovezile din produsele de lucru ale elevilor pentru a răspunde la întrebarea: "Ce urmează sau unde urmează pentru acest elev?". Educatorii trebuie să înțeleagă modul în care creierul procesează informațiile în timpul învățării și cum se dezvoltă în mod obișnuit învățarea în timp, pentru a determina următorii pași optimi pentru învățare. Acest lucru este diferit de a

urma un domeniu de aplicare și o secvență prescrisă de profesor sau un ghid curricular.

Încadrarea învățării în jurul ideilor ancoră

În mod clar, lumea se schimbă dramatic - și, ca răspuns, trebuie schimbat și accentul adăugat pe procesul de predare. Atenția față de tendințe precum cele descrise mai sus i-a determinat pe cei mai importanți experți în curriculum (Erickson, 2007; McTighe et al., 2020) să recomande ca un curriculum modern să fie prioritizat în jurul unui număr mai mic de idei transferabile, mai mari din punct de vedere conceptual. Aceștia fac această recomandare din patru motive:

1. Există pur și simplu prea multe informații pentru a le putea acoperi pe toate în școală. Explozia de cunoștințe înseamnă că abordarea doar a unei cantități relativ mici din tot conținutul posibil, în special în științele socio-umane și în cadrul disciplinele STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică). Acest lucru face imperativă identificarea ideilor ancoră care sunt esențiale pentru ca elevii să le înțeleagă și concentrarea instruirii în consecință.
2. Încercarea de a acoperi prea mult conținut poate duce la o învățare superficială și dezinteresată. În schimb, atunci când se concentrează pe mai puține idei, dar mai mari, și pe abilități transferabile, există mai mult timp pentru a-i implica pe elevi în mod activ în a da sens acestor idei mari. În plus, se pot extinde utilizarea sarcinilor de performanță care îi implică pe elevi în aplicarea învățării lor în moduri autentice și semnificative, ceea ce duce la o învățare mai profundă și la abilități de transfer.
3. Accentul pus pe ideile ancoră reflectă înțelegerea cu privire la modul în care cunoștințele sunt structurate cel mai bine pentru a fi reținute și utilizate. Cercetările privind modul în